

50 år sedan ?Operation Carlota?

50 år sedan ?Operation Carlota?

?Det kubanska folket har en särskild plats i afrikanernas hjärtan. De kubanska internationalisterna har bidragit till afrikansk självständighet, frihet och rättvisa på ett sätt som är oöverträffat i sin principfasta och osjälviska karaktär.? Nelson Mandela, 26 juli 1991

Den 5 november 2025 är det 50 år sedan Operación Carlota, Kubas internationalistiska mission i södra Afrika, som var avgörande för att säkra Angolas och Namibias självständighet och påskynda apartheidregimens fall i Sydafrika. 50-årsdagen av Operación Carlota markerar en milstolpe i den globala kampen mot kolonialism, apartheid och imperialism. Det framgångsrika militära försvaret av Angola av kubanska och angolanska styrkor påskyndade Namibias självständighet 1990 och innebar ett svårt slag mot apartheidregimen i Sydafrika, vilket påskyndade dess fall.

Den 5 november 1975, som svar på en direkt och brådskande vädjan från Angolas nyblivna självständiga regering, inledde Kuba Operación Carlota. Denna djärva handling av internationalistisk solidaritet var ett direkt svar på en militär invasion av apartheidregimen i Sydafrika, som med stöd av USA och andra västmakter försökte krossa Angolas nybildade svartledda regering och stoppa den bredare vägen av afrikansk befrielse. Angola hade just kommit ur ett långvarigt och brutalt antikolonialt krig mot den portugisiska kolonialismen. Dess självständighet, som vunnits genom stora uppoffringar, hotades omedelbart av ett utländskt stöd för att införa ett marionettregime och undergräva den verkliga suveräniteten.

Nederlaget vid Cuito Cuanavale tvingade Sydafrika till förhandlingsbordet och acceptera tillbakadragande av apartheidtrupperna från Angola, och Namibias oberoende. Foto: YouTube

I detta sammanhang var Operación Carlota ? uppkallad efter Carlota Lucumí, en förslavad afrikansk kvinna som ledde ett uppror på Kuba den 5 november 1843 ? en avgörande intervention. Kubanska styrkor, i samordning med angolanska trupper, stoppade Sydafrikas framryckning mot Luanda och drev de invaderande styrkorna ut ur Angola. Denna seger markerade en vändpunkt i den afrikanska antikoloniala och anti-apartheidkampen. Apartheidarméns nederlag på slagfältet krossade myten om de vitas oöverbärrighet och stärkte befrielseörelserna över hela kontinenten. Betydelsen av Kubas insats gick inte afrikanska kontinenten förbi. Den sydafrikanska tidningen The World fångade ögonblicket: ?Det svarta Afrika rider på en våg som skapats av Kubas framgångar i Angola. Det svarta Afrika smakar på det berusande vinet av möjligheten att förverkliga drömmen om 'total befrielse'.?

Operación Carlota skulle pågå i mer än femton år. Mer än 400 000 kubanska soldater, lärare, läkare, ingenjörer och arbetare tjänstgjorde i Angola i olika befattningar under uppdraget. Mer än 2 000 kubaner förlorade sina liv när de försvarade Angolas suveränitet och stödde folken i södra Afrikas rätt till självbestämmande och frihet. Denna långa kamp kulminerade 1987?88 i Cuito Cuanavale, där kubanska och angolanska styrkor tillsammans tillfogade den sydafrikanska apartheidmilitären ett avgörande nederlag. Den militära vändningen i Angola 1987?88 utgjorde ett dödligt slag mot apartheidregimen. Slaget vid Cuito Cuanavale satte punkt för dess dröm (en mardröm för regionens folk) om att etablera hegemoni över hela södra Afrika som ett sätt att förlänga det rasistiska regimens livslängd. Detta nederlag på fältet tvingade Sydafrika till förhandlingsbordet, vilket resulterade i Namibias självständighet och dramatiskt påskyndade apartheidens slut. Ändå är Kubas omfattande och avgörande roll i kampen mot apartheid,

och det bredare regionala kriget mot terror som apartheidregimen förde och som utgjorde bakgrunden till Kubas intervention, praktiskt taget okänt i väst. Detta extraordinära exempel på antiimperialistisk solidaritet är i stort sett utplånat från det allmänna historiska minnet.

Apartheidregimens terrorkrig

Lika bortglömt är apartheidstatens terrorkrig som fördes i Namibia, Angola, Moçambique och andra länder som vilket gjorde Kubas intervention inte bara nödvändig, utan också historisk. Kampen för och mot apartheid utspelade sig både inom och utanför Sydafrikas gränser. Apartheidregimen var fast besluten att säkra och befästa sin regionala dominans och förde krig i hela södra Afrika. Faktum är att långt fler människor, tiotusentals, om inte hundratusentals förlorade sina liv utanför Sydafrika än inom landet. Som sannings- och försoningskommissionen konstaterade var antalet människor som dödades inom landets gränser under befrielsekampen betydligt lägre än antalet som dog utanför. De mänskliga förlusterna var enorma. Bara mellan 1981 och 1988 dödades uppskattningsvis 1,5 miljoner människor direkt eller indirekt, däribland 825 000 barn, av den sydafrikanska apartheidregimens terror i regionen.

Kubas engagemang i södra Afrika har upprepade gånger avfärdats som en surrogativitet för Sovjetunionen. Denna försåtliga myt har entydigt motbevisats. John Stockwell, chef för CIA:s operationer i Angola under och omedelbart efter den sydafrikanska invasionen 1975, skrev i sina memoarer, "In Search of Enemies: A CIA Story", att vi fick veta att Kuba inte hade fått order om att agera från Sovjetunionen. Tvärtom kände de kubanska ledarna sig tvungna att ingripa av egna ideologiska skäl. I sin hyllade bok *Conflicting Missions: Havana, Washington and Africa, 1959-76* visar Piero Gleijeses att den kubanska regeringen som den upprepade gånger hävdade beslutade att skicka stridande trupper till Angola först efter att den angolanska regeringen hade begärt Kubas militära hjälp för att slå tillbaka sydafrikanerna, vilket motbevisar Washingtons påstående att sydafrikanska styrkor ingrep i Angola först efter de kubanska styrkornas ankomst. Sovjetunionen hade inte någon roll i Kubas beslut och informerades inte ens före utplaceringen. Kort sagt, Kuba var inte Sovjetunionens marionett. Till och med tidningen "The Economist" (ingen vän av Kuba) erkände i en artikel från 2002 att den kubanska regeringen agerade på eget initiativ.

Att Kuba kunde agera på eget initiativ, oberoende av stormakterna, var inte bara en styggelse för Washington utan också otänkbart. 1969 uttryckte Henry Kissinger, dåvarande nationell säkerhetsrådgivare och senare USA:s utrikesminister, sin karakteristiska chauvinism: "Inget viktigt kan komma från södern. Historien har aldrig skapats i södern. Historiens axel börjar i Moskva, går till Bonn, korsar Washington och sedan till Tokyo. Vad som händer i södern är utan betydelse. Att Kuba en fattig latinamerikansk-afrikansk nation i tredje världen kunde agera självständigt och forma historien gjorde Kissinger rasande. På hans begäran utarbetade Pentagon 1975-1976 omfattande militära planer för att straffa ön för att den trotsade den imperialistiska ordningen och dess rasistiska hierarki. Dessa planer, som sträckte sig från sjöblockad till invasion, debatterades seriöst på högsta nivå i USA, vilket illustrerar de faror Kuba stod inför och accepterade när det försvarade Angola.

Att betala mänsklighetens skuld till Afrika

Det kubanska ledarskapet motiverade de militära insatserna i södra Afrika med att de både försvarade ett självständigt land mot utländsk invasion och återbetalade en historisk skuld som Kuba hade till Afrika. Fidel Castro hänvisade ofta till Kubas historiska band till Afrika. På femtonårsdagen av den kubanska segern vid Playa Girón (Grisbukten) förklarade han att kubanerna är ett latinamerikanskt-afrikanskt folk. Den avlidne Jorge Risquet, Havannas främste diplomat i Afrika från 1970- till 1990-talet, var också tydlig när han förklarade Kubas militära intervention i termer av Kubas skyldigheter gentemot Afrika, och denna koppling väckte särskilt genklang hos svarta kubaner, som kunde skapa en symbolisk koppling till sina afrikanska rötter. Enligt forskaren Terrence Cannon var det för många svarta som kämpade i Angola likvärdigt med att försvara Kuba, förutom att kampen denna gång utspelade sig i Afrika. Och de var medvetna om att Afrika i viss mening var deras hemland. Pastor Abbuno Gonzalez underströk denna koppling: "Min farfar kom från Angola. Därför är det min plikt att åka dit och hjälpa Angola. Det är jag skyldig mina förfäder. General Rafael Moracen instämde i denna åsikt och citerade [ledaren för befrielseörelsen i Guinea Bissau] Amilcar Cabral: "När vi anlände till Angola hörde jag en angolansk man säga att våra farföräldrar, vars barn fördes bort från Afrika för att bli slavar, skulle bli glada att se sina barnbarn återvända till Afrika för att hjälpa till att befria det." Jag kommer alltid att minnas dessa ord

Idag tillhandahåller tusentals kubanska hälsovårdspersonal viktiga tjänster i dussintals afrikanska länder. År 2014 gjorde Kuba ett avgörande bidrag till kampen mot ebolaepidemin i Guinea, Liberia och Sierra Leone genom att skicka den största medicinska missionen av alla länder. Mer än 450 kubanska läkare och sjuksköterskor ? utvalda bland över 15 000 frivilliga ? reste till Västafrika för att stå vid sidan av dess folk i kampen mot ebola. Som Kubas ambassadör i Liberia, Jorge Lefebre Nicolas, bekräftade: ?Vi kan inte se våra bröder i Afrika i svåra tider och stå där med armarna i kors.? Vid FN:s säkerhetsrådsmöte den 16 september 2014 underströk Kubas representant Abelardo Moreno: ?Mänskligheten står i skuld till det afrikanska folket. Vi kan inte svika dem.? Till och med Wall Street Journal erkände: ?Få har lyssnat till uppmaningen, men ett land har svarat med kraft: Kuba.? Trots detta är Kubas medicinska internationalism fortfarande en av ?världens bäst bevarade hemligheter?, som Kubaexperten John Kirk konstaterar.

Att fira årsdagen av Operación Carlota är inte bara en historisk återupprättelse. Femtio år senare påminner Operación Carlota oss om att kampen för afrikansk självständighet är lika angelägen som någonsin. I en tid när kampen för äkta afrikansk självständighet och suveränitet återigen hotas ? av neokolonial ekonomisk dominans, utländska militära interventioner och resursplundring ? tjänar den som en påminnelse om möjligheterna med principiell internationalism, solidaritet och kollektiv befrielse.

Fidel Castro i Angola. Här med landets president Agostino Neto.

Operación Carlota: 50 Years of Cuba and African Liberation by Isaac Saney

Professor Isaac Saney är specialist på Black Studies och Kuba vid Dalhousie University och koordinator för programmet Black and African Diaspora Studies.

Isaac Saney, Cuba Solidarity Campaign 251104 (ZT)

Akut orkaninsamling

Svensk-Kubanska Föreningens Medicinkonto är öppet för en akut orkaninsamling- efter den förödande stormen Melissa. Pengar behövs för återuppbyggnad och Kuba är utestängd från krediter, lån och bistånd på grund av blockaden. Varje bidrag är värdefullt. Stort tack!

Insamlingskontot Mediciner för Kuba, märk inbetalningen med "orkan"

pg 23 57 15-0

Swish 123 182 37 72